

PEKKA PIHLANTO

Tarvitsemme sekä käytännön yritystoimintaa että teoriaa palvelevaa tutkimusta¹

Professori Teemu Malmi puoltaa virkaanastujaisesityksessään (LTA 4/05) käytännöllisten teorioiden kehittämistä liiketaloustieteessä. Hänen esittämässään kritiikissä, jonka mukaan liiketaloustieteellinen, erityisesti laskentatoimen tutkimus ei ole kiinnostunut käytännönläheisestä tutkimuksesta, lienee tiettyä perää. Esimerkiksi perinteisten *positivististen* eli nomoteettisten tutkijoiden haluttomuus käytännön kannalta relevanttien ongelmien tutkimiseen ja heidän tekemänsä kestävämmät oletukset päätöksenteon luonteesta sekä päätöksentekijöistä ovat usein valitettavia tosiasioita. Tutkijat pitänevät puhtaasti teoreettisia, perustutkimuksen luonteisia arvoja käytännön hyötyjä tärkeimpinä.

Tulkitseva tutkimus usein lähtökohtaisesti käytännöllistä

Luultavasti myös Malmin moitteet niin sanottua *tulkitsevaa*, ilmiöiden ymmärtämiseen tähtäävää

tutkimusta kohtaan ovat monessa tapauksessa aiheellisia: tutkijat eivät ole useinkaan olleet riittävän kiinnostuneita siitä, onko heidän saavuttamistaan teorianhakuisista tuloksista todella hyötyä yrityksille. Toisaalta uskon, että jo pelkästään näiden tutkijoiden tavanomainen pyrkimys selvittää, miten asiat tutkittavan ilmiön osalta yhdessä tai muutamassa kohdeyrityksessä ovat ja miten päätöksiä siellä tehdään, tarjoaa melkein väistämättä myös sellaista tietoa, josta on hyötyä yrityksissä toimiville – vaikka varsinaiset teoreettiset tulokset eivät heitä kiinnostaisikaan.

Eryteisesti tällaisten yleensä case-tyyppisten tutkimusten kohteena olevien yritysten johtajia luulisi kiinnostavan, miten tutkija on heidän toimintaansa tulkinnut. Jo tutkijan yrityksessä tekemät haastattelut ja niiden tuloksina syntyvät muistiot saattavat olla johtajille hyödyksi: heille tarjoutuu tilaisuus pysähtyä ajattelemaan toimintaansa tutkijan silmin, ja ehkä he samalla

¹ Esitän parhaat kiitokseni professori Kari Lukalle hyödyllisistä kommentista.

PEKKA PIHLANTO, Professori emeritus

Turun kauppakorkeakoulu, Yritystoiminnan tutkimus- ja koulutuskeskus • e-mail: pekka.pihlanto@tse.fi

oivaltavat jotakin uutta; uudet näkökulmat auttavat heitä työssään, sillä urautuminen entisiin ajattelutapoihin on eräs keskeinen luovuuden este.

Teemu Malmi kritisoi myös käytettyjä teorioita: ne lainataan yleensä muilta tieteenaloilta ja niiden edelleen kehittelyyn ei juurikaan panosteta. Näin saattaa usein olla. Toisaalta hän viittaa eräisiin kaupallisiin teorioihin (esimerkiksi toimintolaskenta ja niin sanottu tulokortti), joita tiedeyhteisö ei hänen mukaansa pidä teorioina, vaan lähinnä konsultoinnin tarpeita palvelevina. Maailmalla on kuitenkin tekeillä ja myös toteutettu tutkimuksia, joissa näiden käytännön apuvälineiden käyttöä ja käyttötilanteita sekä -edellytyksiä analysoidaan tieteellisesti. Uskoisin näiden tutkimusten tulosten voivan hyödyttää paitsi tiedettä, myös yrityksiä.

Miten tavoitella käytännöllisiä teorioita?

Malmi katsoo, että tutkijoiden olisi kehitettävä nimenomaan *käytännöllisiä teorioita*. Johdon laskentatoimessa ne vastaisivat kysymyksen, mitä laskenta- ja johtamismenetelmiä tulisi käyttää, miten ja missä olosuhteissa, jne. Hän esittää kolme tapaa pyrkiä tähän normatiiviseen tavoitteeseen. Ensimmäinen olisi perinteisen positivistisen ja tulkitsevan tutkimuksen kysymyksenasettelujen, oletusten ja toimintamallien muokkaaminen käytäntöä suosivaan suuntaan. Toisessa tarkasteltaisiin normatiivisten teorioiden (esimerkiksi käytännössä suosittujen laskenta- ja johtamismallien) rajoja sekä kehiteltäisiin niitä eteenpäin. Kolmas olisi niin sanottu konstruktiivinen lähestymistapa. Kaikki nämä ovat mielestäni perusteltuja kehittämislinjoja.

Edellä mainittuun *tulkitsevan tutkimuksen* lähtökohtaiseen käytännöllisyyteen viitaten, sen avulla on täysin mahdollista panostaa myös

käytännön kannalta relevantin teoria-aineuksen kehittelyyn. Siinähan empiiriset havainnot tehdään yrityksen sisällä yhteistyössä henkilöstön kanssa ja ne kohdistuvat yrityksessä toimivien jokapäiväiseen työhön. Siten tästä aineistosta kehitellyillä teoreettisillakin tuloksilla on väistämättä jokin kytkentä käytäntöön. Tämä kytkentä tietenkin vahvistuu, ja myös tulosten todennäköinen käytännön hyöty lisääntyy, jos käytännöllisyys ei jää vain tutkimuksen satunnaiseksi ”sivutuotteeksi” vaan tutkija ottaa sen nimenomaiseksi tavoitteekseen teoreettisten ohella.

Tutkijan on tosin pidettävä huolta siitä, että hän ei häivytä käytännön aspektia tutkimuksestaan tieteellisellä jargonilla, johon yritysjohtaja ei jaksaisi perehtyä. Liikaa ei voidakaan korostaa tarvetta tutkimusraportin selkeyteen – tutkimuksen argumentointi ja tulokset on tarvittaessa ”väännettävä rautalangasta”, jotta ne saadaan sellaiseen muotoon, joka puhuttelee yritysjohtajia. Ellei se onnistu muulla tavoin, yritysjohtajille voitaisiin laatia varsinaisesta tutkimusraportista erillinen versio, sillä toisinaan tiede vaatii paitsi oman usein vaikeaselkoisenkin käsitteistönsä käytön, myös teoreettiset taustaselvitykset, joita voidaan yleensä karsia ja yksinkertaistaa popularisoidussa raportissa. Tämä käytäntö voisi lisätä yritysten halukkuutta tutkimusyhteistyöhön, mutta toisaalta se lisäisi tutkijan työmäärää.

Perinteisessä *positivistisessa tutkimuksessa* tulosten käytännön relevanssin saavuttaminen on ilmeisesti vaikeampaa kuin tulkitsevassa lähestymistavassa jo siitä syystä, että tutkimuksen tarkoituksena on yleistysten tekeminen. Mielestäni erityisesti juuri yleistämisyrittäminen ja siihen soveltuvat tilastollis-matemaattiset menetilat tuottavat käytännöllisyyden kannalta ongelmia. Ne näyttävät suorastaan ”vaativan” suhteellisen

epärealistisiin oletuksiin nojaavien teorioiden käyttöä. Seurauksena on usein abstrakteja, yleisiä ja epärealistisia tuloksia, joilla ei ole juurikaan merkitystä yksittäisen yrityksen johtamisen kannalta. Hieman kärjistäen sanoen ”yleinen totuus” pitää paikkansa vain keskimäärin: siten esimerkiksi suositus jonkin laskentamenetelmän keskimääräisestä soveltumisesta tietyllä toimialalla ja tietyissä olosuhteissa ei hyödytä yksittäistä yritystä todennäköisesti kovinkaan suuresti – ei ainakaan niin paljon kuin kyseisessä yrityksessä tehdyn käytäntöä korostavan tapaustutkimuksen tulos. Luonnollisesti myös tällaisella positivistisella ”hyvä tietää” -tutkimustiedolla on parhaimmillaan oma käytännöllinenkin mielenkiintoarvonsa. Voidaanhan sen perusteella oppia yleisiä lainalaisuuksia, joista on ehkä mahdollista päätellä jotakin myös yksittäisen yrityksen osalta.

Konstrukttiivisen tutkimuksen pelinsääntöihin kuuluu, että jonkin yritykselle relevantin ongelman ratkaisevan konstruktion lisäksi tutkimus tuottaa myös tieteellisen kontribuution. Siten oikein toteutettuna sen tulokset hyödyttävät sekä yrityskäytäntöä että teoriaa. Tämä kaksitahoinen vaatimus voi myös merkitä sitä, että konstrukttiivinen tutkimus on melko vaativaa. Käytännön kannalta hyödyllisen konstruktion laatiminen ei vielä välttämättä muodostu tutkijan kompastuskiveksi – jos konstruktio määritellään tarpeeksi laajasti. Sen sijaan konstruktion toimivuuden testaus ja varsinkin saavutetun tieteellisen kontribuution osoittaminen voivat tuottaa runsaasti päänaivaa. Tosin on tiettyyn rajaan saakka harkintakysymys, miten tiukasti konstrukttiivisen tutkimuksen pelinsääntöjä tulkitaan – miten selvä näyttö konstruktion toimivuudesta ja sen teorian kehitystä edistävistä vaikutuksesta vaaditaan. Käsittääkseni konstrukttiivisen tutkimuksen nimellä julkaistuista tutki-

muksista kaikki eivät suinkaan täytä kovin tiukasti tämän tutkimusotteen kriteereitä.

Toisin kuin Malmi toteaa, konstruktivistista tutkimusta pidetään käsittääkseni jo varsin yleisesti liiketaloustieteessäkin tieteenä. Lähinnä vain silloin kun tieteellisyyteen kantaa ottava soveltaa perinteisen positivistisen tieteen yleistämiseen tähtäviä kriteerejä, konstruktivistista tutkimusta ei pidetä tieteenä – kuten ei ilmeisesti myöskään yhteen tai muutamaaan tapaukseen perustuvaa tulkitsevaa tutkimusta.

On kuitenkin loppujen lopuksi melko heidelmätöntä halkoa hiuksia siitä, mikä on ”oikeaa” tieteellistä tutkimusta – ainakin silloin kun on kysymys vakavasti tieteeksi tarkoitettusta ja ammattitaidolla tehdystä työstä. Vanha hyvä määritelmä ”tiede on sitä, mitä tiedemiehet tekevät” kohdistaa huomion ensisijaisesti siihen, *minkä tasoinen* on tutkija ja hänen tuloksensa, eikä hänen käyttämiinsä metodeihin tai tulosten luonteeseen (esimerkiksi yleistettävyyteen).

Mikä ehkäisee käytännön-läheisyyden toteutumista?

Malmi ottaa kantaa niihin tekijöihin, jotka estävät tutkijoita suuntautumasta käytännön kannalta hyödyllisten teorioiden tuottamiseen. Hän viittaa kansainvälisissä tieteellisissä aikakauskirjoissa julkaistujen artikkeleiden tärkeään rooliin tutkijoiden urakehityksessä. Tiedemaailmassa nämä julkaisufoorumit ovatkin todella keskeisiä vaikuttajia ja tutkimuksen suuntaajia, sillä monet viralliset ja epäviralliset mittarit pitävät kansainvälisten artikkeleiden määrää keskeisenä tutkijan menestymisen kriteerinä. Yliopistoillemme on nykyisissä budjettiniukkuuden ja ”rakennekehittämisen” oloissa suorastaan elintärkeää olla ”kansainvälisiä”. Siten niinkauan kuin arvostetut kansainväliset lehdet pitävät kiinni tulosten hyödyllisyyteen välinpitä-

mättömästi suhtautuvista traditioistaan, leimallisesti käytännönläheisiä artikkeleita ei liiemmäli kirjoitettane.

Ryhmätöiden suosiminen väitöskirjatutkimuksissa tarjoaisi Malmin mukaan mahdollisuuksia käytännön kannalta mielekkäämpien kokonaisuuksien tutkimiseen. Kieltämättä tässä on tiettyä perää, mutta käsittääkseni tämä vaikutus olisi melko marginaalinen. Avainasemassa ovat sittenkin käytännönläheiset metodologiat ja metodit sekä tutkijan halu ja tosiasialliset mahdollisuudet valita käytännön kannalta hyödyllisiä tutkimustehtäviä. Voidaan myös sanoa, että yhtä hyvin kuin käytännöllisiä teorioita, ryhmätyöllä voitaisiin edistää myös perustutkimuksen luonteista teoriakokonaisuuksien kehittelyä.

Yritysten osuuden kasvattaminen tutkimuksen rahoituksessa saattaisi lisätä tutkijoiden mielenkiintoa käytännönläheisen tutkimuksen tekemiseen, mutta ellei aikakauskirjojen politiikka muutu, tämäkään keino ei voi olla kovin tehokas. Jos tämän rahoituskanavan painoarvo lisääntyy, on kuitenkin pidettävä mielessä – kuten Malmi tähdentääkin – että tutkijoista ei saa tulla liikkeenjohdon konsultteja. Tavoiteltavaa olisi, että yritysmaailma rahoittaisi entistä enemmän erityisesti yritysten ongelmia käsittelevää tutkimusta, mutta tyytyisi rahoittajan rooliin, sekaantumatta liiemmäli tavoitteenasetteluihin – tulosten esittämiseen (ja esittämättä jättämiseen) puuttumisesta tietenkä puhumattakaan. Yritysten rahoittamat tilaustutkimukset, joilla ei ole juurikaan teoreettisia tavoitteita, ovat sinänsä erillinen ja kummallekin osapuolelle hyödyllinen lukunsa.

Tieteellä on myös omat tavoitteensa

Teemu Malmi on ottanut esille tärkeän teeman:

tutkijoiden on täysin aiheellista pyrkiä kehittämään aikaisempaa enemmän käytännölle hyödyllisiä teorioita. Ovathan liiketaloustiede ja sen osa-alue laskentatoimi soveltavia tieteitä, ja tämän tulee myös näkyä tutkimuksessa. Lisäksi maamme nykyisessä yliopistopoliittisessa ilmastossa kauppa- ja korkeakoulujen itsenäisyyden ja rahoituksen tason säilymisen kannalta on elintärkeää, että ne pystyvät vakuuttavasti osoittamaan hyödyllisyytensä yhteiskunnan ja erityisesti sen talouselämän palvelemissa.

Käytännön hyödyn tavoittelu ei saa kuitenkaan johtaa tieteen prostituutioon. Toisin sanoen on tunnustettava ja otettava huomioon, että tieteellä on aina myös omat tavoitteensa ja käsitejärjestelmänsä. Samoin tieteellä on keskustelupiirinsä, joille tutkimustulokset hyvin keskeisesti suunnataan ja jotka arvostelevat ne tieteellisin kriteerein, sekä parhaassa tapauksessa omaksuvat ja kehittelevät tuloksia edelleen. Vain tieteen piirissä voidaan täysin ymmärtää (käytännöllisetkin) teoreettiset tulokset ja niiden tutkimushetken käytännön kontekstista irrotettavissa oleva laajempi sekä pitkävaikutteisempi merkitys. Käsittääkseni ei edes liiketaloustieteessä ole mahdollista, eikä tarkoituksenmukaistakaan edellyttää, että kaikki *empiiriset* tutkimustulokset avautuisivat täydellisesti yritysten edustajille ja kiinnostaisivat heitä, vaikka ne koskevatkin heidän maailmaansa.

Siten liiketaloustieteen tapaisen soveltavankaan tieteen tarkoitus ei voi olla yksinomaan, eikä mielestäni edes ensisijaisesti käytännön palveleminen tuottamalla *vain* sille välittömästi hyödyllisiä teorioita. Malmi ei artikkelissaan tällaista nähdäkseni väitäkään – hän vain korostaa tarvetta kehiteltävien teorioiden käytännöllisyyteen. Teoreettisia tuloksia tuottavat tutkimukset voivatkin mielestäni hyvin sijoittua eri kohtiin akselilla, jonka ääripäät ovat suuri

käytännön relevanssi ja suuri *teoreettinen mielenkiintoarvo*. Ensisijaisesti käytännön hyötyyn tähtäävät työt saattavat kuitenkin jo lähestyä – sinänsä tarpeellisia – selvityksiä, jolloin ei enää liikuta tieteellisen tutkimuksen alueella.

Käytännöllisen teorian kehittämisen vaatimus tuo helposti mieleen ajatuksen, että niitä tuottavat tutkimukset olisivat *aina empiirisiä*. Useimmiten ne varmasti sellaisia ovatkin, mutta periaatteessa myös ei-empiirinen tutkimus voi olla käytännön kannalta hyödyllistä, joskin se todennäköisemmin palvelee teoreettisia tavoitteita. Joka tapauksessa on syytä korostaa, että tieteen kehitystä ajatellen myös *perustutkimuksen* luonteisella *käsitetutkimuksella* on aina tietty roolinsa, vaikka siitä ei olisikaan (välitöntä) käytännön hyötyä. Sen tulosten pohjalta on kuitenkin ehkä mahdollista myöhemmin kehittää käytäntöä palvelevaa teoriaa ja sovelluksia. Tutkimuksen hyödyllisyys on siten nähtävä pitämällä kuin yksittäisen tutkimuksen kattamalla aikaperspektiivillä. Tieteen historia osoittaa ainakin luonnontieteiden osalta selvästi, että tutkimus, jota on tehty pelkästään tieteen ehdoilla, saattaa myöhemmin tuottaa ennalta arvaamattomia hyödyllisiä käytännön sovelluksia. Myös laskentatoimen tutkimuksessa tämä lainalaisuus pitää paikkansa.

Ajatellaanpa esimerkiksi kirjanpidon meno-tulo-teorian ”keksijää” professori Martti Saariona. Hän kehitteli konstruktionsa täysin käsitteellisellä tasolla, tieteenkin nojautuen vankkaan käytännön kokemukseensa. Hänen teoriaansa pidettiin varmasti aluksi lähinnä älyllisenä askarteluna – tuskinpa hän itsekään uskalsi toivoa, että hänen teoriansa muodostaisi myöhemmin kirjanpitolain teoreettis-käytännöllisen perustan ja heijastuisi myös verolainsäädäntöön.

Saarion lisäksi eräät muutkin maamme

laskentatoimen vanhan koulukunnan tunnetut edustajat ovat tehneet käsitetutkimusta, mutta silti vaikuttaneet huomattavasti yritysten laskentakäytäntöihin ja samalla hyödyttäneet niitä. Esimerkiksi Jaakko Honko teki käsitetutkimusta investointilaskelmista – itse asiassa hän ”toi investointilaskelmat Suomeen”. Eero Arto kehitteli väitöskirjassaan rahoituksen etuoikeusjärjestysteoriaa Saarion luomalle perustalle ja Veikko Jääskeläinen kirjoitti väitöskirjansa sekä useita popularisoituja teoksia ohjelmointimalleista.

Vaikka kyseiset tutkimukset olivat käsitetutkimuksia, tutkijoiden vahvan yritysmaailman tuntemuksen johdosta heidän aikaansaannoksensa osoittautuivat yrityksille hyödyllisiksi. Näitä tutkimuksia voitaisiin ehkä hieman liioitellen kutsua jopa konstruktivisiksi, mikäli konstruktoiden käytännön toimivuus olisi muodollisesti osoitettu. Itse asiassa tämäkin nähtiin myöhemmin, sillä näiden tutkijoiden tuottamien käsitteellisten tulosten pohjalta tehtiin empiirisiä tutkimuksia, jotka tavallaan vahvistivat edeltäjiensä luomien käsitejärjestelmien toimivuuden.

Empiirisen tutkimuksen valta-asema

Käsitykseni mukaan viime aikoina suomalaiset väitöskirjatutkimukset ainakin johdon laskentatoimen piirissä ovat olleet poikkeuksetta empiirisiä. Empiiristä tutkimusta on joka tapauksessa yleisesti suosittu käsitetutkimuksen kustannuksella niin, että herää kysymys, pidetäänkö käsitteanalyysia nykyisin lainkaan kelvollisena esimerkiksi väitöskirjan metodologiaksi. Käsitteanalyysi ei ole mikään helppo lähestymistapa, mutta kuten edellä viittasin, sitä kuitenkin tarvitaan. Se ei välttämättä sovi kenelle tahansa väitöskirjantekijälle, sillä riittävän kontribuution tuottaminen tällä metodologialla lienee vaikeam-

paa kuin sopivasta aiheesta tehdyllä empiirisellä tutkimuksella.

Lisäksi liiketaloustieteessäkin näyttäisi valitsevan se luonnontieteille ominainen ajattelu-tapa, että tutkimuksen ideat on todennettava empiirisesti vähintään esimerkein. Teoriakonstruktion tieteellisen mielekkyyden osoittamisen keinoja on kyllä olemassa, mutta tämä vaatii tutkijalta varsin paljon. Näistä ongelmista huolimatta viestini on, että ainakaan jo väitelleiden tutkijoiden ei pitäisi vieroksua käsitetutkimuksia. Mikään ei estä tutkijaa tekemästä vuoron perään käsiteanalyttisiä ja empiirisiä tutkimuksia.

Vaikka en haluakaan suositella varsinkaan nuorille tutkijoille itse noudattamaani linjaa mainitsen kuitenkin esimerkkinä, että empiirisen väitöskirjani jälkeen olen tehnyt melkein pelkästään käsiteanalyttistä ja samalla myös filosofiaa soveltavaa perustutkimusta. Pidän näitä käsitetutkimuksia, joita olen tehnyt laskenta-toimen, johtamisen ja tietojärjestelmätieteen alueilla, paitsi tutkijoille, myös yritysjohtajille potentiaalisesti hyödyllisinä, sillä mielestäni ne auttaisivat heitä ymmärtämään jotakin perusluonteista arvoituksellisesta ihmisluonnosta yritystoiminnan yhteydessä. Näiden lähinnä Lauri Rauhalan holistiseen ihmiskäsitykseen perustuvien ”konstruktioiden” empiirisen soveltamisen ja mahdollisen ”toimivuuden testauksen” jätin kuitenkin käsiteanalyysille ominaiseen tapaan mahdollisten soveltajien huoleksi.

Liiketaloustieteellistä käsitteistöä ja teoriaa saatetaan tietenkin onnistua kehittämään empiirisenkin tutkimuksen yhteydessä ja ehkä joskus jopa niin, että tulokset ovat samalla käytännön kannalta hyödyllisiä. Tästä huolimatta siis katson, että itsenäisellä ja varsinkin perustutkimuksen luonteisella käsitetutkimuksella pitäisi edelleen säilyttää tietty asemansa juuri

viitaten tieteen historiaan ja tieteen perusluonteeseen. Empiirisen tutkimuksen osana tehty käsitetutkimus ei korvaa perustutkimusta, sillä empiirissidonnainen käsitetutkimus jää helposti pinnalliseksi tutkijan halutessa ymmärrettävistä syistä paneutua työnsä empiiriseen vaiheeseen mahdollisimman nopeasti. Perustutkimuksen luonteinen käsitetutkimus sen sijaan vaatii perusteellista – ja samalla aikaa vievää – paneutumista käsitteistön luomiseen. Juuri näistä vaativista piirteistä johtuu, että perustutkimuksen tuottamiin teoreettisiin tuloksiin nojaava empiirinen tutkimus on usein tarkoituksenmukaista tehdä erikseen, ehkä muidenkin tutkijoiden kuin teorian kehittäjän toteuttamissa hankkeissa.

Yhteenveto

Teemu Malmin artikkelin mukaan laskentatoimen tutkimus ei ole tähän mennessä hyödyttänyt riittävässä määrin yrityskäytäntöä. Tämä tutkimus on ollut enimmäkseen empiiristä ja ilmeisesti lähinnä perustutkimuksen luonteista. Monessa tapauksessa varsinkin tulkitsevaa lähestymistapaa käyttävät tutkijat lienevät usko-neet, että empiirisuus sinänsä tuo tutkimukseen sellaisia elementtejä, jotka kiinnostavat ja ehkä myös hyödyttävät yritysjohtajia, mutta on joka tapauksessa monia perusteluja käytännöllisten teorioiden kehittelyyn nimenomaisesti tähtäävän tutkimuksen vahvistamiselle. Viime vuosina onkin kirjoitettu paljon konstruktiivisesta tutkimusotteesta ja muista interventionistisista lähestymistavoista sekä myös sovellettu niitä lupavalla tavalla.

Toisaalta ei ole myöskään syytä unohtaa ensisijaisesti teorian kehittelyyn tähtäävää perustutkimusta, joka on lähestymistavaltaan usein käsiteanalyttistä. Se saattaa joskus olla myös yrityksiä kiinnostavaa, mutta ei suinkaan välttä-

mättä. Tällaisen tutkimuksen tulosten käytännön hyödyllisyyden suhteen on kuitenkin oltava kärsivällisiä – parhaassa tapauksessa niiden pohjalta kyllä tehdään aikanaan myös empiirisiä sovelluksia, jotka hyödyttävät yrityksiä. Jos liiketaloustieteessä tehdään lähes yksinomaan yritysten johonkin ajankohtaiseen ongelmaan ratkaisun tarjoavaa tutkimusta, alan teoriaperusta ohenee ja pirstaloituu, minkä seurauksena koko alan tieteellinen identiteetti voi kärsiä.

Laskentatoimessa ja liiketaloustieteessä yleisemminkin vallitsi joitakin vuosikymmeniä sitten positivistisen tutkimuksen ja sen ”pehmeämpään” metodologiaan nojaavan haastajan vastakkainasettelu, jota voisi kutsua jopa metodologiariidaksi. Tieteenalan myönteisen kehi-

tyksen kannalta olisi tärkeää, että kaikelta tähän viittaavaltakin vältyttäisiin. Tämä ei silti tarkoita sitä, ettei kriittistä keskustelua voitaisi tarvittaessa käydä. Olisi kuitenkin tuettava tasapuolisesti kaikkien tunnettujen ja ehkä vielä kehiteltävienkin lähestymistapojen käyttöä sekä ennakkoluulottomasti hyödynnettävä niitä myös rinnakkain tai peräkkäin samoihin tutkimushaasteisiin vastattaessa. Edellä esittämäni pohdiskelu ei siis tähtää minkäänlaiseen metodologiseen diskriminointiin. Tarkoitukseni oli vain korostaa metodologioiden käytön monipuolisuutta tilanteessa, jossa perustutkimuksen luonteinen käsitetutkimus näyttää olevan vaarassa jäädä muiden lähestymistapojen varjoon. ■